

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет

«Затверджено»
Вченою радою БДПУ
від 26 березня 2018 р., протокол № 9
Ректор _____
професор Богданов І. Т.

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
(українська мова)»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ третій (освітньо-науковий) рівень
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 Освіта / Педагогіка
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014 Середня освіта
(код та найменування спеціальності)

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)
(код та найменування спеціалізації)

Введено в дію з 01.09.2018 р.
Навчальний відділ
Начальник НВ _____ Шубіна О. В.

Бердянськ
2018

I Преамбула

Освітньо-наукова програма «Теорія та методика навчання (українська мова)» здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти – доктор філософії.

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність – 014 Середня освіта, спеціалізація – 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Затверджено:

Вченою Радою Бердянського державного педагогічного університету від 26 березня 2018 р., протокол № 9.

Надано чинності:

Наказом ректора БДПУ від 02.07.2018 №65

Розробники освітньо-наукової програми:

- *Загороднова Вікторія Федорівна*, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української мови та славістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету – **гарант програми**
- *Греб Марія Михайлівна*, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та славістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету
- *Нищета Володимир Анатолійович*, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та славістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти / Level of higher education	Третій (освітньо-науковий) рівень / The third level (educational and scientific)
Ступінь вищої освіти / Degree	Доктор філософії / Doctor of Philosophy
Галузь знань / Field of study	01 Освіта / Педагогіка / 01 Education / Pedagogy
Спеціальність / Program subject area	014 Середня освіта / 014 Secondary Education
Спеціалізація / Specialization	13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) / 13.00.02 – theory and methods of teaching (the Ukrainian language)
Обмеження щодо форм навчання / Restriction on forms of study	Без обмежень / No restrictions
Освітня кваліфікація / Educational qualification	Доктор філософії з педагогіки. Середня освіта (теорія та методика навчання (українська мова)) / Doctor of Philosophy in Pedagogy. Secondary Education (theory and methods of teaching (the Ukrainian language))
Професійна(і) кваліфікація(ї) (для спеціальностей, в межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для регульованих професій) Professional qualification(s) (for specialities, within which the educational programs drawing up for specialists of regulated professions is provided)	-
Кваліфікація в дипломі / Qualification in diploma	Науковий ступінь: доктор філософії з педагогіки Бердянський державний педагогічний університет Scientific degree: Doctor of Philosophy in Pedagogy Berdyansk State Pedagogical University Галузь знань: освіта / педагогіка Field of study: Education / Pedagogy Спеціальність: середня освіта (теорія та методика навчання (українська мова))

	Program subject area: Secondary Education (theory and methods of teaching (the Ukrainian language))
Опис предметної області	<ul style="list-style-type: none"> - об'єкт(и) вивчення та/або діяльності (феномени, явища або проблеми, які вивчаються): сучасні досягнення та актуальні проблеми в галузі теорії та методики навчання української мови, державні нормативні документи в галузі вищої та загальної середньої освіти, наукова і навчально-методична література з української мови; - цілі навчання (очікуване застосування набутих компетентностей): оволодіння методологією педагогічної та наукової діяльності за фахом, формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, підвищення рівня фундаментальної і професійно-педагогічної підготовки, формування вмінь і навичок застосування набутих знань на практиці, проведення власного наукового дослідження за спеціальністю та оформлення його результатів у вигляді дисертації з наступним прилюдним захистом; - теоретичний зміст предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів та прогнозування результатів): методологія і методи наукових досліджень, загальна дидактика, сучасні концепції, історичні аспекти розвитку, методологічні принципи та інноваційні технології навчання української мови; - методи, методики та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосування на практиці): методи педагогічних досліджень, методи і технології навчання української мови; - інструменти та обладнання: анкетування, тестування, навчальне обладнання, персональний комп'ютер, мультимедійне забезпечення.
Академічні права випусників (крім стандартів доктора філософії / доктора мистецтва)	-
Працевлаштування випусників (крім стандартів доктора філософії / доктора мистецтва; для спеціальностей, в межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для регульованих професій – обов'язково)	-

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньої програми доктора філософії:

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми становить 60 кредитів ЄКТС з терміном навчання 4 роки.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

IV Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	ІК. Доктор філософії (рівень 9): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань з теорії та методики навчання української мови та професійної практики викладача вищого навчального закладу.
Загальні компетентності	ЗК 1. Набуття універсальних навичок дослідника. Здатність усно та письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською мовою. ЗК 2. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності. ЗК 3. Здатність до пошуку та критичного аналізу інформації. ЗК 4. Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності. ЗК 5. Опанування іноземною мовою в обсязі достатньому для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації – 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності. ЗК 6. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію. ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Абстрактне обґрунтування та моделювання задачі. Здатність визначати відповідні задачі та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання й смисли. ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. ЗК 9. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 12. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію. ЗК 13. Знання стандартів і типу мислення, необхідних для наукового дослідження та опублікування, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну чесність.

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК 1. Здатність формулювати та аналізувати концептуальні ідеї і положення державних нормативних освітніх документів у професійній сфері на основі логічних аргументів та перевірених фактів.</p> <p>СК 2. Здатність аналізувати сучасні аспекти, закономірності і тенденції розвитку методики навчання української мови як педагогічної науки.</p> <p>СК 3. Здатність характеризувати сутність методології та методів педагогічної та наукової діяльності за фахом.</p> <p>СК 4. Здатність характеризувати загальні вимоги до змісту, структури, порядку проведення та оформлення результатів наукового дослідження (дисертації).</p> <p>СК 5. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі теорії та методики навчання української мови.</p> <p>СК 6. Розробляти і переконливо презентувати програму та результати наукового дослідження групі фахівців у формі наукових конференцій, семінарів, звітів; рецензувати публікації та презентації, брати участь у всеукраїнських і міжнародних наукових дискусіях, висловлювати й обґрунтовувати власну позицію, об'єктивно і критично оцінювати свій освітній і професійний рівень.</p> <p>СК 7. Працювати з різними джерелами інформації фахового спрямування.</p> <p>СК 8. Вивчати та узагальнювати передовий досвід у професійній сфері.</p> <p>СК 9. Характеризувати інноваційні технології навчання української мови, систему дидактичних засобів навчання та методику їх комплексного використання в освітньому процесі.</p> <p>СК 10. Характеризувати історичні аспекти розвитку методики навчання української мови в Україні як чинника професійного зростання та національно-патріотичного виховання особистості майбутнього фахівця.</p> <p>СК 11. Пояснювати систему законів і закономірностей історії методики навчання української мови, методи та специфіку проведення історико-методичних досліджень.</p> <p>СК 12. Навички планування та ефективної організації освітнього процесу з української мови в навчальних закладах.</p>
---	---

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

<p>Програмні результати навчання</p>	
<p>Знання:</p>	<p>ПРЗ 1. Знає психологічні й психолінгвістичні основи навчання української мови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теорію мовленнєвої діяльності; - основні психічні процеси під час навчання мови і формування мовленнєвих умінь і навичок; - психологічні передумови засвоєння знань і формування комунікативних умінь і навичок; - мотиви навчання (суспільні, професійно-ціннісні, мотив

	<p>соціального престижу, громадського обов'язку, комунікативні мотиви, мотиви самоудосконалення, утилітарні мотиви, мотиви відповідальності тощо).</p> <p>ПРЗ 2. Обізнаний із</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічними основами та категоріями педагогіки середньої освіти; - новими освітніми й інформаційними технологіями; - сучасними засобами навчання та з їхнім використанням у педагогічному процесі; - теоретичними основами методики навчання української мови, концептуальними основами структури і змісту засобів навчання (підручників, навчальних посібників тощо).
<p>Уміння:</p>	<p>ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), добувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 2. Здатний розкривати зв'язок методики вивчення мови з психологією й психолінгвістикою; визначати психологічні засади формування в учнів умінь мовленнєвої діяльності; аналізувати механізми породження мовлення, розвитку пам'яті тощо; аналізувати процеси аудіювання, говоріння, читання, письма як компонентів мовленнєвої діяльності.</p> <p>ПРУ 3. Володіє уміннями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гармонійно поєднувати предмет, методику й дидактику, уміння й навички культури педагогічного спілкування, а також способи і прийоми саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації; - застосувати знання в педагогічній і громадській діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції; - проектувати, планувати будь-який вид роботи на занятті; - використовувати свій план за певних навчальних умов; - організовувати будь-який вид навчальної роботи; - вмотивовувати учнів до навчальної діяльності, педагогічного спілкування на занятті; - здійснювати контроль за діяльністю учнів та самоконтроль; - вести дослідницьку діяльність.
<p>Комунікація:</p>	<p>ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРК 3. Забезпечує діалог культур у процесі навчання української мови та спорідненої мови або рідної мови представників національних спільнот, що проживають в Україні, створює умови для міжкультурної комунікації.</p> <p>ПРК 4. Обізнаний із:</p> <ul style="list-style-type: none"> - комунікативними стратегіями, які надають можливість мовцю організувати свої висловлювання настільки ефективно, щоб

	<p>досягти найвищої мети у розмові з конкретним носієм мови та донести до нього свою думку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - моделями та засобами професійної комунікації вчителя-філолога; - професійним мовним етикетом й особливостями його використання. <p>ПРК 4. Володіє уміннями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміти чужі та створювати власні програми мовленнєвої поведінки, адекватні цілям, сферам, ситуаціям спілкування; - вступати в комунікативні відносини з іншими людьми, орієнтуватися в ситуації та керувати нею; - формулювати цілі та завдання професійного (ділового) спілкування; - аналізувати конфліктні та кризові ситуації, робити адекватні висновки; - володіти навичками й прийомами ділового спілкування, його тактикою і стратегією; - вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, диспут, полеміку, дискусію, діалог, дебати, круглий стіл, ділову нараду, ділову гру; - доводити й обґрунтовувати, аргументувати і переконувати, критикувати й спростовувати, досягати угод і рішень, компромісів та конвенцій, робити оцінки й пропозиції; - керуватися відповідними мовленнєвими структурами і лексичними одиницями, що впливають на емоційно-експресивний стан учнів; - швидко та точно знаходити комунікативні засоби, що одночасно відповідають індивідуальним особливостям як суб'єкта, так і об'єкта спілкування.
Автономія і відповідальність:	<p>ПРА 1. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p> <p>ПРА 2. Здатний аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.</p> <p>ПРА 3. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.</p> <p>ПРА 4. Забезпечує охорону життя й здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.</p>

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи доктора філософії з педагогіки.
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	<p>Кваліфікаційна робота доктора філософії передбачає розв'язання спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми в галузі педагогіки (відповідно до обраної спеціалізації 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кваліфікаційна робота доктора філософії має бути самостійним

	дослідженням. - Кваліфікаційна робота доктора філософії перевіряється на наявність плагіату згідно з процедурою, визначеною системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті. - Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті університету (http://bdpu.org/) або у репозитарії БДПУ.
Вимоги до атестаційного / єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	Не передбачено освітньо-науковою програмою.

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У Бердянському державному педагогічному університеті функціонує система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка ґрунтується на Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському освітньому просторі вищої освіти ESG 2015 і передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) політика забезпечення якості;
- 2) розробку та затвердження програм;
- 3) студенто-центричне навчання, викладання та оцінювання;
- 4) зарахування, досягнення, визнання та атестація студентів;
- 5) викладацький склад;
- 6) навчальні ресурси та підтримка студентів;
- 7) управління інформацією (Інформаційний менеджмент);
- 8) публічна інформація;
- 9) поточний моніторинг і періодичний перегляд програм
- 10) циклічне зовнішнє забезпечення якості.

Система внутрішнього забезпечення якості за поданням Бердянського державного педагогічного університету оцінюється НАЗЯВО або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються НАЗЯВО, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.